

Čiščenje

Postanek kraljevine SHS je zalotil skoro vse pokrajine v političnem oziru nepripravljenosti. Koj po ujedini so se osnovali na hitro roko razne stranke, ki so med seboj tekmovali, kako bi se kar najbolj naglo združile s kako srbijansko stranko. Ravno radi tega tekmovalja po združitvi prečanskih političnih strank s srbijanskimi, so se ustvarile skupne politične organizacije, ki so pa začele tekmo let kazati v strankah samih večja nasprotstva kakor načelno in programatično si nasprotne struje. Pri oni nesmiselni združitvi prečanskih strank s srbijanskimi so zlezli na krmilo po največ čisto nevredni, nesposobni in skoz in skoz vsestransko pokvarjeni možje. Niti ena od prečanskih strank, ki se je naslonila ali celo združila s kako srbijansko, ni danes več zadovoljna s to spojitvijo, ampak so se pojavili tekmo let v teh zlimanih in skrpanih strankah globoki spori, ki silijo še pred kratkem edine in močne stranke do razcepa in osnovanja novih, nasprotnih političnih struj.

Da je temu res tako, sta nam v zadnjem času dokaz dve najmočnejši stranki: demokratska in radikalna.

V demokratsko stranko se je pritepel ter vrnil po preobratu zlo cele Jugoslavije — Svetozar Pribičević. Pripeljal je v demokratsko stranko 80 poslancev za prvo, takozvano »Privremeno narodno predstavništvo.« Pribičević se je kazal v Beogradu kot »predstavnik prečanov in radi tega so beograjski mogotci tudi poslušali njegov glas. Igral je pri prečanih ulogo nečega Jugoslavana in kot prečanski Srb se je čutil poklicanega, da stopi na čelo borbi proti radikalnemu velesrbstvu. Radi te protivelsrbske borbe je postal Pribičević precej znan med prečani.

A tekmo par let je prvoborilec proti radikalnemu velesrbstvu g. Pribičević začel vedno bolj kazati svojo pravo — notranjo barvo. V Beogradu so kmalu pogruntali, da Pribičević nikakor ni predstavitelj vseh prečanskih Srbov, kaj se le vseh prečanov.

Prečani so tudi kmalu izpregledali in uvideli, da med Pribičevićem in Pašićem velesrbstvom ni prav nobene razlike. Razlika med Pašićem in Pribičevićem je bila samo ta, da je Pašić odkrito nastopal za velesrbstvo, Pribičević pa je bolj prikrit. Sedaj po preteku skoro 5 let sta se našla dva velesrbska brata Pašić in Pribičević na skupni fronti.

In ravno ta zadnja združitev: Pašić—Pribičević je očistila demokratsko stranko vseh onih pokvarjenih članov, ki niso spadali v stranko že koj skraja ne — Srbski demokrat je so zadnje dni pognali iz stranke Pribičevića in njegove prečanske tovariše in se očistili onih demokratov, ki so od prevrata sem igrali v Beogradu ulogo izdajice prečanskih koristi, pravic in samostojnosti.

Demokratska stranka je sicer razcepljena na dva nasprotna tabora, a je očistena in sedaj pridejo za demokrate na vrsto radikali. Ravno radi odločnega in poštenega nastopa opozicije, radi prihoda Hrvatov v Beograd, radi vprašanja potrditve mandatov Radičevih poslancev so se že javno pokazale v radikalni stranki razne ostro si nasprotujoče struje in skupine.

Makedonski radikali že dvigajo glave in javno govorijo: beograjski oblastniki koljejo in preganjajo naše volilce istočasno, ko mi glasujemo in se mijemo za zakone in naredbe Pašičeve vlade.

Radi vstopa Pribičevića v Pašičevo vladu so hudo ozlovoljeni vsi prečanski radikali. Prečanski radikali

so se začeli očito buniti in to nikakor ne bo brez slabih posledic za edinstvo stranke.

Mnogi častili in nepokvarjeni člani radikalne stranke že dolgo niso zadovoljni s korupcijo, ki jo uganja Pašić v stranki in osobito pa v vladi. Zadnja ustvaritev Pašić—Pribičevićeve vlade je nagnala od vlad. mize neoporečne radikalne prvake, kot: dr. Ninka Perića, dr. Peleša, Milorada Vujičića in radi tega je zavladala v radikalni stranki upravičena in odkrita nezadovoljnost.

Protizakonito in čisto protiparlamentarno postopanje Pašić—Pribičevićeve vlade glede potrditve mandatov Radičevih poslancev je ozlovoljilo nekatere stare radikale, kakor na primer Nastasa Petroviča, ki je v verifikacijskem odboru, ko je šlo za potrditev mandatov Radičeve stranke, glasoval kot zastopnik radikalov z opozicijo proti radikalom.

Ravnokar omenjeni pojavi v radikalni stranki so že javen dokaz, da se bo mogoča radikalna stranka v najkrajšem času razcepila v dva tabora: poštenih in nepoštenih radikalov.

Skupen in dobro premišljen nastop opozicije in prihod Hrvatov v Beograd sta pospešila čiščenje v dveh najmočnejših strankah med: demokrate in radikale.

Je vprašanje kratkega časa in že bomo lahko beležili razveseljivo dejstvo o nastopu dveh nasprotnih si taborov: opozicijske poštene večine in pa vladne koalicijske vseh nepoštenih elementov iz raznih strank. Da pa bo končna zmaga na strani močne in poštene opozicije, to je že danes z gotovostjo prerekovano dejstvo.

Vaška in prava politika

Čuditi se ni, če se najde mnogo ljudi, ki sploh nobenega političnega časopisa ne vzamejo v roke, ko se jim zdi, da ne pomaga nič, če držijo s to ali ono stranko. Kadar se bližajo volitve, tedaj pridejo agitatorji vseh strank na deželo, po pošti pa čeli kupi letakov in lepakov in časopisja — vsak hvali svojo malho, na zadnje pa se res zgodi, da voditelji strank pozabijo na svoje volilce in tlačijo vse v svoje malhe. Pri zadnjih volitvah je bila ogromna večina ljudstva navdušena za program avtonomije ter izvolila može, ki so celo leto dosledno delali na to, da se vrže krivičen centralizem s svojo požrešno nenasišnostjo ter se upostavi enakopravnost vseh narodov Jugoslavije. Ta načrt odobrava ogromna večina Slovencev in Hrvatov ter velik del Srbov — samo nekaj jih je — nekaj ostankov med Slovenci, ki hočejo še nadalje stati s peto na tilniku svojega naroda, ter ga za vedno oropati lastnih pravic. Pristaši sovražnikov slovenskega imena so vsi, ki vzdržujejo »Domovino«. Tega lista pa mnogi ne čitajo zavoljo politike, ampak za to, ker udriha in laže čez duhovnike in cerkev. Naš kmet (domovinar) si misli: to pa so že fest »cajtinge«, ki se upajo čez »farje« šimfat — — — Zares — prav hudo je, venomer poslušati več ali manj ostre opomine v cerkvi — posebno še, če zadenejo v živo. Tam živi nekdo tako nekako kakor ljuba živinica na paši. Menda ne bo tako neumen, da bi si naročil časopis tiste stranke, kakor je duhovnik — ker se čuti udarjenega vsled njegovih opominov — naroči si torej list, ki nasprotuje veri, ki zasmehuje cerkev in njene obrede. Marsikateri gosliničar sovraži naše časopise, ker opominjajo ljudstvo k varčnosti in treznosti — mnogo krčmarjev (ne vsi) je pa takih misli, da je njih delo usmiljenja trezne upijaniti, oblečene slati, reveže oropati zadnjega vinarja, mladino zapelj-

vati z godbo in plesom, proti tistim pa, ki nočejo plesati, kakor bi oni godli, nastopajo s tem, da razširjajo veri nasprotno časopisje, pri volitvah pa gredo vedno proti krščanski stranki. V njihov rog trobijo ponekod tisti, ki so od njih odvisni, ali ki so prisiljeni, hoditi v krčmo na hrano.

Liberalni krčmar je največja ovira pravega napredka na deželi. Mladino zapeljuje k zapravljanju in pijančevanju in nečistosti in to posebno ob nedeljah. Iz mnogih krajev prihajajo k nam poročila, da pošiljajo liberalni krčmarji, ki imajo večje poštne oddajnice v svojih rokah, naše časopise nazaj, ne da bi vsakokrat zahtevali od naslovljenca podpis. Liberalni krčmar si domišlja da ima samo on pravico odločevati, koliko denarja sme kdo imeti v žepu in kakšne liste sme čitati. Gorje tistemu, ki se zameri liberalnemu krčmarju. Neusmiljeno ga bo raztrgal v liberalnem časopisu! Trikrat gorje pa takemu, ki bi se predznil kaj pisati proti njemu! Vse sile bo napel, da uniči nasprotnika! Zunaj na deželi je prvi gospod, izobražen gospod, »šriftli« gospod, le liberalni »gospod« krčmar! On zna tudi tajč (pohrusten) on sprejema večkrat imenitne goste, ki so kaj več kakor Slovenci; on se vozi z lepim kolesejem, on se razume najbolj na tarok, mavšel, šnopsi ter vse druge znane in neznane igre.

Povsod se najdejo ljudje, ki mislijo s krčmarjevimi možgani, zato pa krčmar z veliko srčno zadovoljnostjo gospodari z njihovim denarjem, ter ob volitvah voli z njihovimi kroglicami. Kdor se pa ustavlja krčmarjevemu vplivu, pride z njim v razpor in sovraštvo, kakor se je zgodilo meni, ubogemu revežu, ki sem vsled tega največji siromak v vasi. Eh, pa si mislim, da tudi zame pridejo boljši časi, ker naša politika je vaška politika, pa še pri tej politiki v naši vasi krčmar nima večine. Pravo politiko vodi Ljudska stranka, ki ne dela za svoj žep, kakor liberalni krčmarji in mesarji, temveč za blagor našega slovenskega naroda!

Kmetijska dela v mesecu aprilu.

Na dvorišču in pri živini.

V aprilu se šele začne prava pomlad, čeravno je po vremenslovcih določen kot začetek pomladi 21. marec. Zlasti letos opazujemo, da je vreme zaostalo za najmanj mesec dni. — Če nimamo nujnega dela na polju, tedaj popravljajmo stanovanja in gospodarska poslopja in zidamo nove stavbe po potrebi. Pri gradnji novih poslopij je treba temeljitega premisleka. V sedanjih časih se držimo pravila: Zidaj le tedaj, ako ne moreš več izhajati s starimi zgradbami. Popravljaj tako dolgo, dokler je mogoče, ker popravljanje razmeroma še najmanj stane. Ne zidaj razkošno, ker se takšne stavbe ne izplačajo; razen tega so popravila razkošnih stavb mnogo dražja od navadnih. Zidaj kolikor mogoče novodobno po razmerah in za posamezne svrhe primerno ter z dobrim gradivom, ker tako z ozirom na tepežnost najcenejše izideš. Zidaj samo z gotovim denarjem. Stanovanja je redno čistiti ter imeti vselej pred očmi, da je snaga polovica zdravja. V žitnici je mešati zrnje, da se ne pokvari.

Vprežno živino krmimo kolikor mogoče dobro, da more ustrezati svojemu namenu. Kako živino oskrbujemo, takšno korist nam bo dajala. Živina je neprecenljiv kmetijski zaklad, ki pri pametni uporabi nikdar ne usahne. Z zeleno klajo ne začnimo krmiti prenašlo, ampak prehajajmo od suhe krme na zeleno le polagoma, da ohranimo prebavila zdrava. Mlada živina naj

imenovanje ga je razveselilo, pa tudi užalostilo.

Razveselilo ga je. Saj je bilo novo mesto plačilo in priznanje za njegovo zvesto in natančno službovanje v vojski. Bilo pa je tudi prva stopinja k višjim, uglednim diplomatskim službam.

Pa stvar je imela tudi svoje težave. Komaj tri mesece je bilo, da se je oženil z mlado Elzo Rutheford in hudo ga je skrbelo, kaj bo počel s svojo nežno, neizkušeno ženo v divji, od vsega sveta ločeni koloniji.

Pravil ji je, da bo imenovanje odklonil zaradi nje. Pa ni mu dovolila. Še silila ga je, naj sprejme in naj jo na vsak način seboj vzame.

Oojestranski sorodniki, matere, sestre, bratje, strici in tete, bratranci in setrične in kar je še takih zvez, — vsi so izražali svoja mnenja o stvari, kakor je že v navadi. Pa kaj so govorili, o tem naši viri molčijo.

Le to vemo, da sta nekega lepega jutra v mesecu majniku leta 1888 John Clayton lord Greystoke in njegova soproga Elza odplula iz Dovera v daljno afriško kolonijo.

Čez mesec dni sta dospela v Freetown, v glavno mesto kolonije. Tam sta si najela majhno jadnico, Fuwalda, ki bi ju naj pripeljala na kraj njunega delovanja, v angleško naselbino južno od Freetowna.

In od tistih dni sta John Clayton lord Greystoke in gospa Elza izginila brez sledu —

Dva meseca po njunem odhodu iz пристanišča Freetown so šle angleške bojne ladje iskat za pogrešanim lordom in njegovo ženo in že koj prve dni so našli na skalah otoka sv. Helene ostanke Fuwalde. Očividno, tako so sklepali, se je jadnica ponesrečila in vsi so se potopili, ki so bili na njej.

(Dalje prihodnjič).

Džungla.

Roman iz afriških pragozdov.

Angleški spisal E. R. Burroughs. — Prevedel Paulus.

Porumeneli papirji, ki so bili francoski pisan dnevnik zdavnaj umrlega človeka, in uradni podatki so popolnoma soglašali s tem, kar mi je pripovedoval —

Moj neverni smehtljaj je izginil in z resničnim in resnim zanimanjem sem ga poslušal do konca.

In iz tega kar mi je pravil in iz podatkov, ki sem jih našel v dnevniku in v uradnih listinah, sem vestno sestavil in napisal tole zgodbo. Ne rečem, da se je vse to res zgodilo, ker nisem bil priča dogodkov, katere zgodba pripoveduje, pa dejstvo je, da sem v svojem pripovedovanju zamenjal prava imena delujočih oseb z izmišljenimi in to naj vam pove dovolj jasno, da je zame zgodba vsaj mogoča in verjetna.

Ne vem, kako boste sodili o njej, pa v tem vsaj mislim boste soglašali z menoj, da je edina svoje vrste, da je zares nekaj posebnega in da je — skrajno zanimiva.

I.

John in Elza Clayton potujeta v Afriko.

Angleški državni urad za kolonije je zvedel, da se v neki njeni zapadnoafriški koloniji godijo velike nerednosti. Evropska država, ki je ne imenujemo, ki pa ima tudi kolonije v zapadni Afriki, je nabirala med črnci angleške kolonije — torej med angleškimi podaniki — mlade ljudi za svojo kolonijalno vojsko, pa jih uporabljala tudi za prisilna dela, ponajveč za nabiranje gumija in slonove kosti ob reki Kongo.

Črnci angleške kolonije so se pritoževali, da izvačja tuja država s sijajnimi obljubami ljudi z doma, pa da se skoraj nobeden več ne vrne. Kolonijalni urad je celo zvedel, da dela omenjena velesila z ubogimi, prevarjenimi črnci naravnost kakor s sužnji, da omejuje njihovo osebno prostost in da jih ne pusti več domov.

To je bila seve huda kršitev angleških pravic in vlada je sklenila, da bo napravila red v svojih kolonijah.

Poverila je posel mlademu plemenitašu, ki ga imenujemo John Clayton. Angleški lord je bil in se je po svojih prednikih imenoval Greystoke. Vlada mu je naročila, naj nerednosti preišče in dožene krivice, ki so se godile črnim angleškim podanikom. Dobil je za svojo službo vsa potrebna pooblastila.

Sicer pa je za našo povest brez pomena, zakaj so ga poslali v zapadno Afriko in kake oblasti so mu dali. John Clayton ni dobil priložnosti, da bi uporabljal svoje pravice in oblasti, in vobče nikdar ni došel na kraj, kamor so ga poslali.

Clayton je bil po telesu in po duši pravi vzor Britancev, vreden potomec svojih dedov, ki so se zmagovito borili na bojnih poljanah angleške slave. Visokozrastel je bil, za glavo je segal čez druge, izredno močen je bil v plečih. Poznalo se mu je da je vojak, izurjen in izvežban v vseh telesnih vajah. Sive oči je imel, prijazen, moško lep obraz, zdravje, odločnost, poštenost mu je sijala iz lic.

Dolga leta je služil v vojski, nato pa se je posvetil kolonijalni službi. Mlad je še bil in delaven in vlada mu je popolnoma zaupala ter mu zato tudi poverila težavni, odgovorni posel v kolonijah.